ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 398 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1859

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

Տարեկան գինն է . . . . 130 դրշ
Վեցամսեայ „ . . . . 70 „
Եռամսեայ „ . . . . 40 „
Մէկ ծանուցումը ասղին 3 դրամ է։
Աստրագրութիւնները կանխիկ են։
Աստրագրութիւնները ամէն ամսոյն 1ին եւ 16ին կը սկսին։

Դուրս երթալիք լրագիրներուն համար ծախքը առանցին վճար է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն, խմբագրին պիտի ուղղուի. եւ ասոնց համար ծախքը խրկողին վճար է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Ռոլոր Եւրոպայի ուշադրութիւնը դրաւող Իտալական խնդիրը նոր դէմք մը առաւ այս օրերս Գադղիոյ տէրութեան պաշտօնական Մոնիթեուր լրագրին հրատարակած մէկ յօդուածովը որուն մէջ Գադղիոյ կառավարութեան քաղաքականութիւնը բացորոշ կերպով յայտնի եղած է։

Յիշեալ լրագիրը կամ մանաւանդ Գադղիոյ կառավարութիւնը յայտարարութիւն կընէ նախ՝ թէ Պ. Նաբօլէոն կայսրը Պ. Ելլաֆրանքայի հաշտութեան նախորոշ պայմաններն ըրած ժամանակը առաջարկեր է Աւստրիոյ կայսեր որ Պ. Ենեսիկի գաւառը այն կերպով սահմանադրէ որ Իտալական գաւառ մը ըլլայ։ Աւստրիոյ կայսրն ալ ընդուներ է այս առաջարկութիւնը, բայց սա պայմանաւ որ դուքսերն իրենց տէրութեան երկիրները վերադառնան։ Այս վերադարձը օտար զօրքերու եւ զէնքերու օգնութեամբ չպիտի ըլլար, այլ ժողովրդոց ազատ կամօքը. ուստի եւ Գադղիոյ կառավարութիւնը քաղցրութեամբ պիտի յորդորէր դքսութեանց ժողովուրդները որ իրենց իշխանները վերստին ընդունին. իշխաններն ալ կը պարտաւորէին ազատ սահմանադրութիւններ իրենց ժողովրդոցը տալու։ Հիմա որ դքսութեանց ժողովուրդները չեն ուզեր իրենց իշխաններն ընդունիլ, Աւստրիա ալ Պ. Ենեսիկի գաւառին համար ըրած խոստումէն ազատ կը մնայ։

Երկրորդ, յայտարարութիւն կընէ յիշեալ պաշտօնական լրագիրը, թէ Գադղիա կը փափաքի մեծ տէրութեանց ժողովը ըլլալու, բայց չյուսար որ այսպիսի ժողով մը կարող կըլլայ Իտալիայի քաղաքական պայմաններն տալիք լուծելու։ Յիշեալ քաղաքական պայմանները նոր պատերազմով մը միայն կրնան տալիք լաւնալ. բայց Գադղիա արդէն բաւական ծառայութիւն ըրած ըլլալով Իտալիոյ, նոր պատերազմի մը գործակից ըլլալու միտք չունի։

Այս յայտարարութիւններէն կը հասկցուի թէ Պ. Ելլաֆրանքայի պայմանագրութեան այն մասը՝ որ Իտալական դաշնակցութիւն մը կազմելու կը վերաբերի՝ տարբերած է, եւ դուքսերուն չկրնար վերահաստատելովն ալ Աւստրիա ազատ կըլլայ Պ. Ենեսիկի գաւառը ուզածին պէս կառավարելու։

Կը հասկցուի նաեւ թէ Իտալիոյ ժողովուրդները վերջին պատերազմով ձեռք բերված ազատութեամբ գոհ չըլլալով թէ որ աւելի ազատութիւն ձեռք բերել ուզեն, կը պարտաւորին իրենք միայնակ պատերազմ ընելու՝ առանց օգնութիւն ստանալու Գադղիայէն։

Տեսնենք թէ այս յայտարարութիւններն ինչ ազդեցութիւն կընեն Իտալիայի ժողովրդոց վրայ։

Աւստրիոյ կառավարութիւնը՝ որ մինչեւ հիմա դէմ էր տէրութեանց ժողով ըլլալու, վերջապէս համաձայնութիւն տուեր է կրսվի սա պայմանով որ Պ. Ելլաֆրանքայի նախորոշ պայմանները հիմ բռնվին։ Անգլիա չընդունիր կրսեն այս պայմանը, բայց կը յուսացվի որ վերջապէս կը համաձայնի։ Իսկ Ռուսիոյ եւ Բրուսիոյ կառավարութիւններն արդէն համաձայնութիւն տուած են, եւ մինչեւ հիմա դժուարութիւն մը չեն յարուցած առաջարկեալ պայմաններուն դէմ։

Ախբնթաց թիւերնուս մէջ համառօտիւ յիշեցինք Սարտինիայի թագաւորին տուած պատասխանը թոսքանացւոց խրկած պատգամաւորներուն։ Այս անգամ արժան կը կը համարինք ամբողջ հրատարակել նոյն պատասխանը՝ որ քաղաքական նոր դժուարութեանց պատճառ չտալուն եւ մեծ տէրութեանց ժողով մը ըլլալու համար՝ գոհութիւն պատճառեց Եւրոպայի մէջ։

«Դ խորոց սրտէ շնորհակալ եմ ըսաւ թոսքանացւոց ժողովին փափաքին՝ որուն դուք թարգմանն էք իմ առջեւս։ Շնորհակալ կըլլամ ձեզ եւ ինձի հետ նաեւ ժողովուրդներս ալ։ Ձեր բրած խնդիրը կընդունիմ իբրեւ հանդիսաւոր յայտարարութիւն մը թոսքանայի ժողովրդեան կամացը, որ արդի քաղաքակրթութեան երբեմն մայր եղող այս երկրիս վրայէն օտար իշխանութեան ճնշողները վերցընելով՝ կը բաղձայ գործակից ըլլալ հզօր թագաւորութեան մը կազմելուն, որով Իտալիա կարող ըլլայ իր անկախութիւնը պաշտպանելու։

«Թոսքանացւոց ժողովը հասկըցաւ եւ անոր հետ բոլոր Իտալիա պիտի հասկընայ՝ որ այս խնդիրքին կատարումը՝ Իտալիայի գործերուն կարգադրութեանը համար ըլլալիք դեսպանախօսութիւններուն օգնութեամբը կրնայ ըլլալ։

«Ձեր քուէովը ինծի տրված իրաւունքով զօրացեալ, եւ ձեր բաղձանացը օժանդակ ըլլալով, թոսքանայի գահը պիտի պաշտպանեմ այն տէրութեանց առջեւ, որոց վրայ ձեր ժողովը խոհականութեամբ յոյսը դրած է, եւ մանաւանդ գաղղեացւոց փսեմախոհ կայսրը առջեւ որ այսչափ բարիք ըրաւ Իտալիոյ։

«Կը յուսամ որ Եւրոպա չզլանար կատարել թոսքանայի նկատմամբ այն հատուցման գործը որ աւելի անյաջող պարագաներու մէջ կատարից Յունաստանի, Պելճիքայի եւ Դանուբեան իշխանութեանց համար։ Այս վերջին ժամանակներս ձեր աղնիւ երկիրն սքանչելի օրինակ մը տուաւ չափաւորութեան ու միաբանութեան։ Այս առաքինութեան վրայ՝ որ դժբաղդութեան գպրոցը սորվեցուց Իտալիոյ, անտարակոյս եմ որ պիտի ունենք նաեւ յարատեւութեան առաքինութիւնն ալ՝ որ ամենէն դժուարին փորձերուն կը յաղթէ եւ արդար ձեռնարկութեանց յաղթութիւնը կապահովցընէ։»

Այս խօսքերէն կը հասկցվի որ Սարտինիայի թագաւորը չպիտի կրնայ դքսութեանց երկիրներն իր տէրութեանը հետ խառնել մինչեւ որ մեծ տէրութեանց ժողովը հաւանութիւն չտայ։

Ընդհանրապէս թոսքանայի ժողովրդին խօսքին նայելով, թէ որ Սարտինիայի թագաւորն առանց պայմանի ընդուներ թոսքանացւոց խնդիրը, Աւստրիա նորէն պատերազմ պիտի սկսէր Սարտինիայի դէմ։

Իսկ թոսքանայի ժողովուրդը՝ Սարտինիայի թագաւորին տուած վերոյիշեալ պատասխանը իրենց խնդրանաց ընդունելութիւն կը համարի. այս պատճառաւ յիշեալ տէրութեան գենանշանը դրին բոլոր արքունական շէնքերուն վրայ։

Բարձրի մէջ ալ ազգային ժողովոց ընտրութիւն կըլլայ։ Իսկ Հռոմի տէրութեան երկիրներուն մէկ դլխաւոր մասը՝ այսինքն Լէկասիօն ըսված գաւառները՝ որ վերջին պատերազմէն՝ի վեր Պապին ապստամբած են, ազգային ժողով կազմելով՝ պապին աշխարհական իշխանութիւնը վերցուցած վճռեցին եւ Սարտինիայի թագաւորութեան հետ խառնվելու որոշում ըրին։

Գադղիական Տէրդ լրագրին խօսքին նայելով, Գադղիոյ կառավարութիւնը վերոյիշեալ գաւառներուն գործը կարգի գնելու մասը բանակցութեան մտած է պապական կառավարութեան հետ։

Հռոմի դաղղիական դեսպանը, կրսէ Տէրդ, հասկցուց Սուրբ Հօրը թէ որչափ որ այս գործին մէջ Գադղիա ուզելի շահ մը չունի, այսուամենայնիւ կայսրը բերկրութեամբ պիտի տեսնէ թէ որ երկու կողմանէ բարեկամաբար ընդունված քանի մը պայմաններով՝ Լէկասիօնի գաւառները վերստին Սուրբ Հօր իշխանութեանը ներքեւ մնան։ Օրինակի համար յիշեալ գաւառներն իրենց ընտրած այժմեան կառավարութեամբը ինքզինքնին կառավարեն, եւ միայն որոշեալ տուրք մը վճարեն պապական կառավարութեան։

Դեսպանը նաեւ առաջարկեց որ Պապը նոր բարեկարգութիւններ ընէ իր միւս գաւառներուն համար; որպէս զի ժողովուրդը գոհ ըլլայ. վասն զի Հռոմի պահպանութիւն ընող գաղղիական զօրքերը քիչ ժամանակէն պիտի մեկնին ըսաւ։

Այս առաջարկութիւններն Հռոմի կառավարութեան ընդունելի ըլլալը կասկածելի կը թուի։

Հռոմի տէրութեան Պոլոնիա քաղաքին ժողովուրդն ալ՝ որ Հռոմի պապէն ապստամբած է, Մօսիւ Ալիբրիանին իշխանապետ ընտրելով՝ լեռկատար իշխանութիւն տուաւ երկրին պաշտպանութեանը հոգ տանելու եւ կեդրոնական Իտալիայի միութեանը աշխատելու համար։

Կըսվի թէ Հռոմի աթոռը ասստիկ բանադրանք մը պիտի արձակէ Պոլոնիայի ազգային ժողովին դէմ։

Զինաստանէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Ենդղիացիք ու Գադղիացիք Գանթոնի մէջ ամրացեր են, եւ ներքին գաւառներուն հետ հաղորդակցութիւնները դոցվեր են։ Զինաց կառավարութիւնը մեծ զօրութիւն պատրաստած ըլլալով դաշնակիցներուն դէմ, ցամաքի կողմանէ ալ ասոնց ըրած մէկ յարձակումը չէ կրցեր յաջողել։

Մարսիլիայէն եկած հնագրական լուր մը կը ծանուցանէ թէ Գադղիոյ ու Ենդղիոյ տէրութիւնները միաբանութեամբ որոշեր են մեծ զօրութիւն մը խրկել Զինաստանի վրայ։

Փարիզէն տպա. 9 թուով գրված նամակ մը լուր կուտայ թէ Սարդի Էպտիւլ-Ռահման կայսրը վախճանելով, քանի մը հեռաւոր ազգեր կը ջանան կայսեր աթոռը ժառանգելու եւ այս պատճառաւ քաղաքական պատերազմ ծագեր է Սարդի մէջ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ընդհանուր շարթուայ մայրաքաղաքիս մէջ ապստամբական դաւադրութիւն մը յայտնվելով՝ բազմաթիւ մարդիկ բռնվեցան։

Այս դաւադրութեան նպատակն ու պարագաները քննելու եւ բռնվված դաւադիրները դատելու համար յանձնարարական ժողով մը կազմվեցաւ բարձրապատիւ Մեծ եպարքոսին նախագահութեամբը. եւ անդամներն են բարձրապատիւ Հէյլի իւլ Իսլամ էֆէնտին, պատերազմի եւ տեսչութեան պաշտօնեայ-

ները եւ Բարձրագոյն ու Թանզիմաթի ժողովներուն նախագահները։

Յիշեալ յանձնաբարական ժողովին ըրած քննութիւններուն արդիւնքը լրագիրներուն հաղորդելով պիտի հրատարակուին։

Վերոյիշեալ գաղութեան մէջ մասնակցողներէն Հաֆէր փաշան՝ նաւով Գուլէկ տարված ժամանակը՝ ինքզինքը ծովը նետեց, եւ թէպէտ պահապաններն ու նաւավարները աշխատեցան զանիկա ազատելու, բայց չկրցան։

Անցեալ երեքշաբթի օգոստոսի Ինքնակալը հանդիսաւ թօշ Գարուի դալաքը գնաց ուր Ալթըն օլուդի արարողութիւնը կատարուեցաւ։

Ալթըն օլուդ ըսված՝ ոսկի խողովակ մը նէ որուն մէջ կը ժողովուին Մէքէքի մղկիթին վրայ իջած անձրեւի ջուրերը, եւ այն ջուրը սուրբ կը համարուի։ Յիշեալ ոսկի խողովակը որ քանի մը հարիւր տարին անգամ մը կը փոխուի, այս օրերս փոխված ըլլալով՝ հինը Կ. Պոլիս բերուեցաւ եւ թօշ Գարուի պարտէզին դանձատունը դրուեցաւ ուր պահված են նաեւ Մարգարէին զենքերը, դրօշակները եւ ուրիշ զանազան յիշատակները։

Բարձրագոյն Մեծ Նպարքոսը, Բարձրագոյն Շէյխ իւլ Իսլամ էֆէնտին եւ տէրութեան բոլոր նախարարներն ալ ներկայ էին այս կրօնական մեծահանդէս արարողութեան։

Նախընթաց թուով ծանուցինք թէ մայրաքաղաքիս մէջ Պանքա մը հաստատելու համար անցեալ տարի կազմուված անգլիական ընկերութեան մը հիմնական կանոնները Բ. Դուռնէն ընդունելով Պանքան քիչ ժամանակէն պիտի բացուի։

Մայրաքաղաքիս Բ-ուռ Ֆ'Օֆան լրագրին այս հաստատվելիք Պանքային վերայ քանի մը կարեւոր տեղեկութիւններ կուտայ զորոնք արժանի կը համարինք մեր արդէն ընթերցողաց հաղորդել։

Պանքային տրոնութիւնն ստացողներն են Մ. Օսիւ Ալտոսիրն եւ Մ. Օսիւ Ռոտոքանաքի։

Մաքսատանց ընդհանուր վերատեսուչ Գիւանի փաշան կառավարիչ, եւ Մ. Օսիւ Բ. Միւզիւրիւս ալ կառավարչի երկրորդ անուանեցան։

Մատակարարութեան ժողովը դեռ չէ կազմված։ Կառավարութիւնը՝ եւ ընկերութիւնը երկերկու քննիչ պիտի ընտրեն, եւ 12-16 անօրէն պիտի ըլլայ որոց մեծագոյն մասն արդէն բնորոշված են։

Արտօնութիւնը 30 տարուան համար շնորհված է։

Դրամագլուխն գումարն է 1 միլիոն անգղիական լիրա. եւ այս գումարը պիտի կընայ եւ 2 միլիոնի 3 միլիոնի հասնիլ Բ. Դրան եւ ընկերութեան համաձայն նոր հրդովը։

1 միլիոն լիրայի դրամագլուխը 50000 մասի բաժնված է, ամեն մէկ բաժինը 20 լիրա ըլլալով, որ 500 ֆրանքի կամ 22 մէճիտիէ ոսկիի հաւասար պիտի ըլլայ։

Բաժիններուն վճարումը մասն մասն պիտի ըլլայ։

Պանքան 10, 20, 50 եւ աւելի դուրուշնոց թուղթեր պիտի հանէ մէճիտիէ ոսկին 100 դուրուշ ըլլալու պայմանաւ, եւ այս թուղթերը տաճկերէն ու դաղղերէն լեզուով գրված պիտի ըլլան։

Պանքան այս դրամը պիտի տայ եւ առնու, եւ իր հանած թուղթերը ով որ իրեն ներկայացնէ ստակով փոխանակելու, ամենայնպէս 100 դուրուշի հաշուով Մէճիտիէ ոսկի պիտի ընդունի։

Պանքային տեւողութեան ժամանակը Բ. Դրան կառավարութիւնը բնաւ երբէք թղթադրամ չպիտի հանէ։

Պանքային սկզբնաւորութիւնը թղթադրամներնին վերնագրելուն չպիտի սպասէ։ Այսինքն դրամագլուխին կէսը Տաճկաստանէն ժողվելու պայմանն ալ աւրված է։

Պանքային հիմնադիրներուն ու Բ. Դրան խորհրդակցութեամբը որոշված է որ Պանքան գործածէ պիտի ըլլայ մինչեւ թղթադրամները վերցնելու եւ Պէշլիկներն ալ հեղհեղակ ժողվելու, որպէս զի Պանքային դրամներուն եւ պըզընձախառն դրամներուն մէջ տարբերութիւն չմնայ։

Պանքան Լոնտրայի ու Փարիզի մէջ տորադրութիւն բանալով իր 1 միլիոն լիրայի դրամագլուխը պիտի պատրաստէ, եւ այս դրամագլուխը իր մնաւուկը դնելով՝ անոր երեքպատիկը թուղթ հանելու կարողութիւն պիտի ունենայ, բայց առջի տարին կրկնապատիկին աւելի չպիտի կրնայ հանել։

Իր դրամագլխին օգնութեամբը չափաւոր սքոնթոյով մուրհակներ պիտի կոտրէ երբոր երեք վստահելի ստորագրութիւններ ունենան։ Պիտի կրնայ կարճ վճարօրով ստակ անցունել կառավարութեան, եւ պիտի ջանայ փոխանակութեանց (քամպիո) եւ դրամոց եկեւէնները չափաւորելու եւ վաշխառութիւնը խափանելու։

Տաճկաստանի Պանքային գործողութիւններուն կանոնաւորութեանը համար ձեւոք առնելիք միջոցներուն դիւրաւ գործադրութեանը համար յատուկ օրէնք մը պիտի հրատարակուի քիչ օրէն, որուն նպատակը պիտի ըլլայ պահանջել որ շրջարերութեան հանված առեւտրական թուղթերը որոշեալ եւ հաստատ թուականով վճարուին։

Տաճկաստանի Պանքային նոտերուն տեղը առ այժմ Հէզայիրլի խանը պիտի ըլլայ մինչեւ որ յատուկ տեղ մը շինուի։

Իսկ Հէզայիրլի խանը հաստատված Իզմիր-Հէյտէրի սնաու կը դանձուց պաշտօնատունը պիտի փոխադրուի կըսեն։

Կայսերական տէրութեան Դանձուց պաշտօնեայ վեմափայլ Հասիպ փաշան պաշտօնական տեղեկագիր մը խրկեց անցեալ տարի Լոնտրային առնված 5 միլիոն լիրա սթէրլինի փոխառութեան հոգարարձուներուն։

Յիշեալ տեղեկագրին՝ որ լրագրաց մէջ հրատարակութեան տրված է, կը հասկցուի որ Կ. Պոլսոյ մաքսերէն եւ Իզմիրատի տուրքերէն գոյացած տարեկան եկամուտը միջին հաշուով 700 հազար Մէճիտիէ լիրայի կը հասնի։

Այս գումարէն 440 հազար լիրա վերոյիշեալ 5 միլիոն լիրայի փոխառութեան տարեկան շահը եւ հարիւրին երկուքը վճարելու սահմանված է. եւ մնացեալ 260 հազար Մէճիտիէ լիրան ալ նոր եկած Իզմիր-Հէյտէր ըսված թուղթերուն շահն ու հարիւրին երկուքը վճարելու սահմանված են, եւ այս վերջին վճարքներուն համար պակաս բաւական կայսերական կառավարութիւնը պիտի ամրողջացնէ թուղթերուն պայմանաժամը դալէն առաջ։

Այն պաշտօնական տեղեկագիրը յայտարարութիւն կընէ նաեւ թէ կայսերական կառավարութիւնը անդուլ ջանքով կաշխատի մնացեալ թղթադրամներն ալ վերցընելու, որպէս զի դրամոց դիներուն երթալ իջնալը վերջանայ, եւ փոխանակութեանց հաւասարութիւն հաստատվի։

Խօսք կը պըտրտի Գալաթիա թէ կայսերական կառավարութիւնը այս օրերս հինգ միլիոն լիրայի փոխառութիւն մը ընելու միաք ունի Անգլիային։

Դանուբեան իշխանութեանց խնդրոյն կարգադրութեանը համար Փարիզի մէջ եղած վերջին դեսպանաժողովին որոշմանը համեմատ՝ կայսերական կառավարութիւնը երկու դատ հրովարտակ պիտի տայ Դանուբեան երկու դաւառներուն իշխան ընտրված Ռուզա պէյին. բայց հրովարտակներուն մէկը Նաշ պիտի խրկվի եւ միւսը Գուբքէշ՝ երկու օսմանեան դնդապետներու ձեռքը։

Անցեալ հինգշաբթի օրը, Դանուբեան իշխանութեանց կողմանէ մայրաքաղաքս եկած պատգամաւորները՝ Բ. Դուռը երթալով՝ բարձրագոյն Մեծ Նպարքոսին եւ փեսմափայլ արտաքին գործոց պաշտօնէին ներկայացան։

Մեր արդէն ընթերցողներէն շատերը կը յիշեն որ անցեալ տարի խօսքկար Կառնայէն Ռուսճուգ երկաթուղի մը շինելու։ Յիշեալ երկաթուղին շինութեան արտօնութիւնը Գէշիքայի Ընվէռս քաղաքը նստող Օսմանեան հիւպատոս Մ. Օսիւ Բոդիոին շնորհվեցաւ այս օրերս, եւ հիմա Մ. Օսիւ Բոդիո կը ջանայ ընկերութիւնը հաստատելու։

Գերութեան եկող աւստրիական շոգենաւը լուր բերելով թէ յիշեալ քաղաքին մէջ երկու հոգի ժանտախտէ բռնվեր են, յիշեալ շոգենաւը տան եւ վեց օր քառանթինայի դրվեցաւ, եւ մայրաքաղաքիս քառանթինայի ժողովն ալ զգուշութեան ազդու միջոցներ ձեռք առաւ։ Լազարեանի ծովեզերքներէն եկած բոլոր նաւերուն, ճանապարհորդներուն եւ ապրանքներուն նկատմամբ, որպէս զի ժանտախտ ուրիշ տեղեր չտարակի։

Կայսերական հրամանաւ՝

Բարձրագոյն տաճարին անդամ Իզմիր էֆէնտին Թանզիմաթի ժողովին անդամ անուանեցաւ։

Հասարակաց կրթութեան ժողովին նախագահ Թահիր էֆէնտին բարձրագոյն Տաճարին անդամ անուանեցաւ։

Եօմէր Հիւսէյին էֆէնտին հասարակաց կրթութեան ժողովին նախագահ անուանեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Թիֆլիզէն օգոստ. 18 թուով դրված նամակէ մը կիմանանք թէ Ս. Տ. Տ. Մատթէոս Սրբազնասուրբ Կաթուղիկոսը յուլիս 7-ին ողջամբ սուրբ Էջ-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՖԻԼՏԻՆ

Հարուածոյ*

Թէ՞ատուա՞ մեծանուն եւ անմոռան դիտնական մ'էր՝ հաշուարկի վրայ, նոյնպէս եւ Աստուծոյ յիւր կանոցի սեռին։ Գիտնականը գիտութիւններու լոյս եւ լեզուներու ոգի տուաւ։ Ընդարձակ տրամաբան, երեւելի յունաբան եւ ահն ու դողն էր Գամպրիճի համալսարանին մըցող դէհեսամուտներուն։ Իսկ Աստուծոյ դէմ չէր մնար անորմէ, շատերուն առջեւ եւ մանաւանդ զինքն իր աչքին անոր հաւասարը կը սեպէր։ Իր մտաւոր կատարելութիւնները շատ մը թերութիւնները կը քօղարկէին. վասն զի որչափ գիտուն՝ նոյնչափ ագեղ էր Աստուծոյ։ Դնա ալ հակկիր։ Սակայն գիտնականին աչքը չէ թէ նիւթական այլ մտաւորական գեղեցկութեան էր, եւ ապաշ մնայ երբ առտու մը օրիորդին խուցը մտաւ, եւ տեսաւ որ Ֆիր ողորմա, Պղտատնին Ֆէնատն (Հոգի) անուն դիրքը ձեռքը առած զմայլութեամբ կը կարդար, ինչպէս որ շատ երիտասարդներ Պօրդիօին ըսուածքն վերերը կը կարդան։ Գիտնականը անոր իմաստութեանը մտա խածաւ, մանաւանդ երբ օրիորդը կնճռատ խնդիր մը լուծելու համար պատիւ բրաւ անոր, խորհուրդին գիմելով։ Ուրբը համայարանին մէջ անոր հաւասարող քիչ կը գտնուի, կ'ըսէր. եւ նոյն տաղնէն սկսաւ սիրոյ աչքով նայիլ օրիորդին։ Եւ արդարեւ ի՞նչ զմայլելի բան է մարդուս, առանձնութեան մէջ այնպիսի ընտիր բնկերու հի մը վայելելը, որուն լծակցութեամբը՝ դիր եւ թուղթ անգամ վերնան, դարձեալ գրական նիւթ եւ խօսք պակաս չեն ըլլար, քանի որ իրենց գլուխն է գրքաւուն։ Մ'իւս կողմէն սիրան անուշ է անոր հեռաքննին մտքին նոպատակ եւ դան ուղղել։ Ուստի գիտնականը սիրը յայտնելուն՝ օրիորդին ընդունելի գտաւ, եւ մեղու ա՛միսը գրատան մէջ անցուցին։ Ֆէտոն, աւելի ընտրելի կ'ըլլար թէ որ Պոյատն անցընէին. վասն զի նպատակը եւ միտքը ուղղելու դիտաւորութիւնները բոլորովին ունայն էրան։ Ահա կռիւն ու վէճը փրթան մէջերնին. գիտնականը կը փրփրար, կինը մըռմար, եւ որովհետեւ նոյն վէճերը ընդհատական անել չըլլանի մէջ կը գտնուին, ոչ սիրը կրնային դանել եւ ոչ վախճանը։ Դախ վէճարանութիւնը սիսաւ դերբնականութեան բուն խակ բառին նշանակութեանը վրայ, որուն հիմն է ձեւ, կերպարան։ Ամ վէճին անհնարին դառնութեամբ տասն պատուիրանքներու մէկ քանիին անցան, ու կրակ ու բոց դարձան երբոր յանական բառի մ'արմատին ստուգաբանութեանը հասան եւ ծեծկուելնին ճնոց երբ բանակոիւ ընելնին թուին գլուխնցաւ։ Վերջապէս այր ու կին գատուեցան եւ գիտնականին կարեկից բարեկամները սա լսելով ուրախակից եղան անոր։

Ահա սա էր սիրամոլը ամուսնութեան մը առաջին օրինակը։ Հետ չանցաւ ուրիշ մ'ալ պատահեցաւ, որ թէեւ առաջինին չափ ծանրակշիռ չէ, անոր պէս զժբաղդ եղաւ։ Մ'իրանաս օրիորդը շատ խելք՝ բայց քիչ ստակ ունէր. Իսկ Գորիզորը շատ ստակի տէր՝ բայց դգումէր։ Ամեն մարդ իրարու յարմար կը գտնէին, ինչու որ աղջիկը տղան կրնար լուսաւորել, տղան ալ աղջիկը հարստացընել. փորձը ըրին, բայց ձախորդ գնաց։ Օրիորդը կը հեծեծէր խենդի մը հետ կարգուելուն վրայ. երիտասարդը կը տրտնջար որ լիսի մ'իրեն կին բրաւ։ Իրաւ է որ չի գատուեցան իրարմէ, այլ հանդէս եւ խնջոյք ասոր անոր կ'ընէին եւ նոյն միջոցին կիր երիկին դէմ ունեցած քամահրանքը չէր պահեր, նոյնպէս երիկին ալ կինանքը դէմ տալու թիւնը։

Պարելի է սա օրինակներէս խրատուած՝ բարեկամիս մէ.ը, որ փիլիսոփայութիւն ծծէր, բնասէր, խոհական ու ծանր էր, որոշեց ընկերուհի մը առնուլ որ սիրովը պարապոյ ժամուն գինքը սփոփէ, գիմնազրութեան ոգի չունենայ եւ մանաւանդ խօսքին չիլնէ։ Ուստի գեւարոյս Հորդանոր առաւ, որ ինչպէս թարմ նոյնչափ սիրուն էր։ Իր փափաքին համեմատ օրիորդը բան մը գիտէր եւ ինքն ալ պատրաստ էր անոր դաս տալու։ Ահա նայէ, ան սիրավառ եւ ծանրադլուխ երիկը դասատու մը դարձաւ, եւ զուարթուն փոքրիկ կնիկը անմտապիր աշակերտուհի մը։ Ի հարկէ մէջերնէն սրտակցութիւնը վերցաւ, վասն զի մէկը շարունակ կը հրամայէր եւ գերազանցուցյութիւնը կը ցուցընէր, միւսը դլուխ կը ծռէր եւ կուրծքն կը հնազանդէր։

Ամենայն ինչ ի Քրիստոս։

Ամենայն ինչ ի Քրիստոս։

Ամենայն ինչ ի Քրիստոս։

մէջ։

— Պէրութէն գրված նամակի մը խօսքին նայելով՝ երիս հոգի բռնվեր են ժանտախտէ, եւ մէկը քսան եւ չորս ժամու մէջ մեռեր է. իսկ միւսը մահուան վտանգէն ազատեր է։

— Մայրաքաղաքիս հեռագրատանց վերատեսչութիւնը պաշտօնական կերպով կը ծանուցանէ թէ Կ. Պոլսոյ ու Իզմիրի մէջ հեռագրական հաղորդակցութիւնները բացվեցան հասարակութեան։

— Սաղըզլի կղզւոյն եւ Իզմիրի մէջ հաստատված ներքնածովեան հեռագրին պարանը բրդելով՝ հաղորդակցութիւններն առ ժամս դադրեցան։

— Անցեալ հինգշաբթի օրը Պէյօղլու մեծ փողոցին վրայ տան մը խողովակները (օլուգ) նորոգելու զբաղող դժբաղդ հրեայ մը՝ տանը երրորդ դասիկոնէն փողոցն ինկաւ, եւ չարաչար վիրաւորվելով քանի մը վայրկենի մէջ հոգին փչեց։

— Անցեալ երկուշաբթի Պէյօղլու բողոքականաց գերեզմանատան մօտ 20-25 տարեկան մարդու մը մարմին գտնվեցաւ արեան մէջ թաթախեալ։ Այս մարդը՝ որ Աւստրիոյ փոխ հիւպատոսին սպասաւորն էր՝ ատրճանակով ինքզինքը գարկեր սպաններ էր, եւ դեռ ատրճանակը ձեռքն էր։

— Ինֆլանոյ կառ։ Այժմ մը յառաջ Գարլսպատի մէջ Գր. Ռոդերիգ Ֆլորիան Արէօնէր, Ռայլէնպախցի (Սաքսոնիայի դաւառներէն), մեծ զարմացումի կը պատճառէր իր Ինֆլանոյ կառ։ով, որուն մէջ հանդիսաւոր նստած, առանց ձիերու՝ փողոցներուն մէջ վեր վար կը պարտէր։ Ինքը՝ իր պատմածին համեմատ, նոյն կառքով շատ տեղեր պարտելէն ետեւ հայրենիքէն հոս ալ եկած էր միայն Գարլսպատ տեսնելու համար։ Մէկ հոգւոյ համար շինուած պզտիկ կառքը, պարզ մեքենայի մը միջնորդութեամբ ոտքերով կը շարժի. իր շուտութիւնը թէ շեռակ ու թէ դարվար ճամբաներու վրայ, լծուած կառքերը կ'անցնի, այնպէս որ, ինչպէս նոյն կառքին տէրը կը հաստատէ, առանց յոգնելու ամէն օր 15 մինչեւ 16 ժամ ճամբայ ըրած է, ու նոյն իսկ Այսմանքէն եկած ատեն բաւական երկայն լեռնէ մը հանդիսաւոր վեր ելած է։ Այս կառքը Գարլսպատի մէջ ալ այնչափ հմտութիւն գտաւ որ շատերը ափրոջը ապաշեցին որ իրենց ալ նոյնպիսի կառք մը շինէ. ափրը թէպէտ մինչեւ հիմակ օտարի նոյն տեսակ կառք շինած չէր, այսու ամենայնիւ յանձն առաւ նոյնպիսի կառք մը 50 թալերով շինել, որն որ որոշեալ գինն էր։

Ինչոյ։

— Մարդիկին բնութեան նոր երեւոյթ մը։ Ամերիկայի Զէնդուքի նահանգին մէջ եւրիտասարդ մը գինքը հրապարակաւ երեւցուց որ ամենեւին ցաւ չզգար։ Ըսածը հեռաւեալ փորձերով հաստատեց։ Էփ մը լեցուն գնդասեղներ մէկիկ մէկիկ մինչեւ գլուխները իր սրունքէն թափը (դուռ) խոթեց։ Դասատակը (դնէ+) հերիւնով մը ծակեց։ Ոտքը փայտեայ հողաթափներ դամեց ու սկսաւ վեր վար քալել։ Մատը մինչեւ ոսկրը կտրեց։ Մենէն նաքը այսը գանակ մը խոթեց ու բերնէն դուրս հանեց։ Այս ամէն փորձերուն ատենը շատ քիչ արիւն դուրս եկաւ։ այսու ամենայնիւ ըրածները բոլոր սատյդ էին, որովհետեւ Դրանսիլվանիայի բժիշկներու ժողովքին անդամներէն շատերը աս փորձերուն ատենը ներկայ էին։

Նոյն.

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Հուսկան Էօրիւձիներուն մէջ թուհաֆձի Աբդօլլեն քով կը գտնվի եկեղեցիներու համար զանգակներ (քամբանաներ) զանազան մեծութեամբ որոնք ծախու են։

— —

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԻԶՄԻՐԻՆ ԱՃԾԸՆ

Լսմաց կը տրվի ներկայիս թէ բաժանորդներուն տարեկան ընդհանուր ժողովը յառաջիկայ սեպտեմբեր 30ին ուրբաթ օրը ժամ մէկին Լոնտրայի Պիշոբսկէյթ Սթրիթ անուն փողոցը Լընտրն թաւէրն ըսված տեղը պիտի դուռ մտի, եւ վերատեսուչներուն տեղեկագիրը եւ հաշիւները պիտի ընդունի եւ ընկերութեան սովորական գործերը պիտի տեսնէ։

Այն բաժանորդները որ այս գործոյ թիւններուն մասնակից ըլլալ կուզեն, պէտք է որ ժողովին գումարումէն քսան եւ մէկ օր առաջ իրենց բաժինները Մ. Ս. Հանսընի եւ ընկերութեան դրատունը յանձնեն, ուր կրնան գործակալութեան (վէքեալէթ) տոմսակներ ստանալ։

Կ. Պոլիս, 23 օգոստ. 1859

ԲՕՊԷՐԹ ՎԻԼՖԻՆ

Գործակալ Ընկերութեան

— —

ԼՈՆԴՐԱ.

Իտալիայի առաջինը ընտիր տեսակէն՝ հօխան $3^1/_2$ դուրուշ. ամէն մէկ պարկը 78 հօխայէ։ Կը ծախվի Ղալաթիոյ Գալաղ բազարը Էնկի ճամի փողոցը թիւ 2 Սինեօր Պասանօին հանդերձավաճառութեան մագազան։

— —

ԶԿԱՆ ԻՒՂ (ՊԱՂԸԳԻՆԵՂԸ)

ՀՕԿԿ

Ընտանի անգլնաջիլ երեւելի գեղագործին շինածը

Այս եղը՝ որ մօրինա բրված ձուկին լերդէն (գարա ճիյեր) կը հանվի, ուրիշ այս տեսակ եղերուն ամենէն մաքուր եւ ընտիրն է, եւ հոտն ու համն ալ միւսներուն պէս ծանր եւ անախորժ չէ։ Ռոսլը Եւրոպայի գլխաւոր բժշկաց փորձերուն ետեւէն ամենագօրաւոր դեղ մրն է մարմնի հիւանդութիւններու, խոցի (սրբատա), սրտի թրթիռի, ջղային հիւանդութեանց, թուլութեան եւ ուժգնաւորման, ճնաուժութեան, գիմաց գունատութեան եւ տկար կազմուածք ունեցող տղայոց։

Այս եղը առաւ եւ իրիկուն մէկ մէկ առնուշի գրդալ խմելով սկսելու եւ հետզհետէ չափն աւելցնելու է մինչեւ հինգ վեց գրդալ։ Օդը ցուրտ եղած ժամանակները թէ որ գոնը պզտորի եւ թանձրանայ, շիշը տաք ջուրի մէջ դրվելով՝ իր առջի պարզութիւնը կը դառնէ։

Այս եղը կը գտնվի Պէյօղլու Պ. Օթոնի եւ Տելլասուսա երեւելի դեղագործներուն խանութը։

— —

Աստուածը շարաթը անգամ մը կելլէ հինգշաբթի օրերը։ Ով որ ուզէ կրնայ ստորագրվիլ, Կ. Պոլիս՝ Ձինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ դուրսերը հոդարարձուներն են.

Իզմիր՝ Սարգիս աղա Աղարեկեան.

Ադրիանոպոլիս՝ Գէորգ աղա Ծիներեան.

Տրապիզոն՝ Պօղոս աղա Պիւրճեան

Թոխատ՝ Մահտեսի Յակոբ աղա Աղաղանեան.

Պարտիզ՝ Պարտիզի պատուելի Օշոքարեան.

Եւ՝ Յակոբ աղա Պըսրդլեան.

Գրիշան՝ Յակոբ աղա Մանկ.

Գրուսա՝ Պերբէ աղա Պալդճեան.

Նիկոմիդիա՝ Պ. Տ. Մուրատեան.

Թէքիրտաղ՝ Թադէոս աղա Ֆիլալեան.

Պլան՝ Պ. Մկրտիչ Տ. Աստուեան.

Խարբերդ՝ Պ. Գէորգ Հաճիարեան.

Երզնկայ՝ Մարտիրոս աղա Թաշճեան.

Աթոռոյս՝ Մահտեսի Յակոբ Տ. Գրիգորեան։

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրվիլ ուզողները՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

— —

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ (ԳԱՄՊԻՕ) ԳԻՆԵՐԸ

ԹՂԹԱԴՐԱՄԱՎ ԱՌԱՆՑ ՍՓՕՆԹՕՑԻ

8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

		Գ-ներ-ը	
Լոնդրա 31 օր պայմանաժամ			
„ 3-ամ-	„	$164^1/_2$	$163^1/_2$
Փարիզ	„		$259^1/_2$
Մարսիլիա	„		
Ամստրդամ	„		
Վիէննա	„		545
Թուրին	„		
Լիվորնո	„		217
Ֆրանքֆորտ Լ. Ն.	„		
Օրեսա	„		

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԹՂԹԱԴՐԱՄԱՎ

9 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Օսմանիան լիրա Մէտիտիէ	149	10
Ընդհանուն լիրա	155	10
Գրուշէյ 20 ֆրանգոյ ոսկի	131	
Ռոսսի բօլ նիքոլայ	133	20
Ամստրիոյ գերմանիոյ	76	20
„ Մահտ	75	20
Մէտիտի 20նոց ոսկի	39	
„ Արծաթ	29	30
Հինգ ֆրանգոց արծաթ	32	20
Գրաբոլանց	25	20
Գօլընթրօ	36	
Բէլճիգա	32	
Սոֆիոյին	226	
Մահմուտիէ ոսկի	145	
Հինգոց տասանոց, հարիւրին	350	
Խաշտ Մահմիտիէ	85	81
Գանոսլիքը	65	

Կ. ՊՕԼԻՍ 10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱՐՄՏԻՒՐ

Յուրեն Բոռելիի	„	„	24 29
„ Իսմայիլի	„	„	37
„ Կուլոյի	„	„	34
„ Թայլան	„	„	40 42
„ Խարբերդի կարգ		„	
„ Բոռելիի կարգ		„	24
Էրզրումցուն Կուլոյի		„	20
„ Ընարօլոյ		„	18
Գոլի Բոռելիի		„	12 13
Թրին Ռուբիա		„	5

Վաճառանոցին մէջ կայ ընդհանուր 150,000 դրամ յորեն ի- 30,000 դրամ գարի.

ՄԵՏԱՂՈՒ

Սեւ Ա. ոսկ	ռիֆլին	ղ-ներ	560-600
„ Բ. „			500-560
Մուշոոտ կարգ			460-500
„ „			450-460
Հասա երկայն ընտիր			580-600
„ „ գլուխ			560-570
Տիզբոռեզ			700-740
Պարսկաստանի գլուխ հօխան			260-270

ԳՈՒՂԹԱՐՆԵՐԻՐ

(ԳԱՆԹԱՐԻՑԷ)

ՆԵՐՔԻՆ ՌԻՍԿ

		ղ-ներ	գրս	ղ-ներ	գրս
Ասիան	հօխան	370			
Թրիֆիլ Էնգլիզիս		40			
Ռուսիա (Ինգիլ) Բոռելի		12			
„ Լեռոյնեան	„	16.			
Մէնդրամոտ		31	32		
Հնդիկ Էնգլիզիս		6			7
Գիրոտ (Մալը) սեւ		15	16		
Մահմուդիէ Ընոպ. ըստ պեսկին		400.			
Վրիրիկ ճեր Ռուսիս հրիան		34	36		
Ռամպուլ Իզ ֆրի	„	10	11		
Զէր Ամերիկէ	հօխան	8,			
Ամոռ (Սոսոն) Տրանզիտ		7,		1	
Ամ ֆոլ				6	20

ԱՐՏԱՔԻՆ ՌԻՍԿ

Խայիմ	Գ-ներ-ը	
Ռիսի ե- Տրաբզ Ա. սոռ 100 հօխ	1260	1300
Շաֆար		
Ինդիգ Գ-Լ. 6—10 լիտր	490	
Ինդիգ ե- Հալ. ֆէս Ա. սոռ. „	364	370
	ղ-ներ. ֆրս.	ղ-ներ. ֆրս.
Պամբէ (Պինպէ) հօխայ	9	10
Գոտրին (գոտրէլին)	24	
Մէնիսէ (Գոտրինճիլ)	7	20

ՆԵՐԿԻՆԱՅԻ

Լէնտ (Զիլիֆ)		170	180
Պինիլ	հօխ.	ղ-ներ	
Սպիտակ Թուսոպ (Ինսպիրէ)		160	400
Ուրան Կարմիր (Գնարմէզ)		60	100

ՄԵՏԱՂԱՅԻՆ

Ընոթ (Տրաբզ)	կինդ. ղ-ներ	1400	
Երիսի Ընդէ.			
Երիզայ- (Լոնա) բուրդայ- ,		92	94
տասակոսի։ կինդ ղ-ներ			
Ցոյնի-(Տէրեմ)բի-եոցոս „		84	86
Տրիսոլ ին- 1-14		160	

— —

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱՅԻ ԳԻՆԵՐԸ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՆ 150 ՂՈՒՌՈՒՇ

ՀԱՇՈՒԵԼՈՎ

Լայն	Երես		գին	ղ-ներ
2 սանտիմ	20	Սեւ-բամբ գլուխ	26 . 28	
կիսոց	„	Սավաշտուր „	30 . 34	
„ „		„ ծանր բուրուլը	32 . 36	
6 սանտիմ	„	„ գլուխ	36 . 39	
2 ղրոյ	„	„ „	48 .	
2 „	„	Զոթուլը „	36 .	
կիսոց	„	„ „	34 . 35	
5 սանտիմ	„	„	38 .	

Ադրիանոպի վերաբերեալ

Լայն	Երես		գին	
2 սանտ	24	3 թ. մարտ նեղ	29	31
„ „	5	„ լայն	45 .	47
„ „	6	„ „	54	58
„ „	„	ծանր սանտիմ	70 .	75
երեսդոյ . 36	6	սիրիսն նեղ	57 .	58
5 „	8	„ լայն	76 .	78
„ „	7	„	67 .	70
7 „	28	11 „	95	100
կիսոց	36	11 թէրի սէնոր	105	115

Խոսրովլեայի վերաբերեալ

Լայն	Երես		գին	
1 սանտ	12	Բամբակ գլուխ	37 .	38
2 ղրոյ	24	„ սիֆոտ	53 .	55
9 սանտ	„	Պուլ „ նեղ	44 .	46
„ „	„	„ „ լայն	65 .	66
կիսոց	38	Տրալիսոն	80 .	90
6 սանտ	„	Խասա „ „	100	130
կիսոց	40	Մարմարիոն „	96	110
0 սանտ	„	„ „	115	125
6 „	„	„ „	130	135
կիսոց	37	Դերկելաթ „	68 .	70
2 սանտ	24	Սպինոս գլուխ	44 .	46
27 „	„	Սուրեն „ „	3	5
6 սանտ		Տրոսիֆ „ „	4	
„		Խարիսելաթ „ „	4 .	1/
կանոնոց		գիսիս „ „	4 .	
		Հասարակ սանտ.	145	

ղ-ներ 1

Սրոյ սանտ	8	14	$19^1/_2$	20
Էտրիրոյ			23	23

Զիրի վերաբերեալ

Լայն	Երես		գին	
7 սանտ	20	Թարանտիզ տասան	32 .	34
„ „	„	Լիֆիզերտ „	55 .	58
„ „	„	սվանանալ տասան ծարեր	96 .	106
2 սանտ	10	Գասա ֆիրուզիլ ղ-ներ	12 .	15
„ „	„	Օսմանան Լուզի-	16 .	20

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ԻՏՊԱՐԱՆԻ ՄԷՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ

Կ. ՊՕԼԻՍ. ՀԻՆԻԼԻ ԽԱՆ